

Valors per al mil·lenni: Unicef projecta el futur

Elisenda Vives i Balmaña

Vostès ens diuen futur, però també som el present
Declaració realitzada durant l'obertura de la sessió especial de
l'Assemblea de les Nacions Unides a favor de la infància, 8 de maig de 2002
per les representants del Fòrum de la Infància de Bolívia i Mònaco

L'Unicef, una agència especial

Tot i que l'Unicef és una institució molt coneguda, és interessant assenyalar una característica que la diferencia de totes les altres agències del sistema de les Nacions Unides i sobre la qual, precisament, se sostenen els valors que fan que funcioni i que trobi una projecció universal.

Aquesta característica consisteix que no disposa d'un fons financer obligatori, com qualsevol altra agència de la qual un país pot formar part, per sostenir les seves activitats i els seus projectes. Tots els països hi aporten de manera voluntària els fons que consideren oportuns per sufragar despeses i sobretot fer avançar els projectes.

Per tant, l'Unicef només pot existir perquè hi ha un compromís dels governs, de les organitzacions governamentals, del sector privat i de particulars. Un bon exemple encara és el de les campanyes com les felicitacions de Nadal, que són una de les marques d'Unicef i que tenen una doble missió: d'una banda obtenir fons, però de l'altra ajudar a la difusió dels principis fonamentals de l'agència.

A partir d'un posicionament explícit en el finançament, no implícit per l'obligació que podria comportar una membresia, és possible tirar endavant els projectes en defensa dels drets de la infància. En aquest sentit, l'agència actua com els altres ens de cooperació, però amb la particularitat en aquest cas que els estats hi queden involucrats dins del marc general de les Nacions Unides.

Un actiu que sempre ven, però que no tothom compra

Qui pot anar en contra de la defensa de la infància? Més endavant veurem quins són els punts més significatius, però es pot afirmar que no hi ha cap país, ni cultura, ni comunitat, ni persona que pugui anar en contra de la defensa de la infància. És una posició universal. Qualsevol actitud contrària repugna la societat.

Tanmateix, els fets mostren una situació molt diferent de la ideal. S'ha de fer front a circumstàncies adverses i perverses. L'acció de l'Unicef es projecta no solament en l'afavoriment de determinats projectes i en la vigilància del compliment de la Convenció dels drets dels infants, cosa sobre la qual després també parlarem, sinó en l'arena de la política.

Convèncer els responsables polítics de la necessitat que respectin la Convenció no sempre és tan fàcil com ho podria semblar davant d'una causa eminentment justa. Convèncer els *senyors de la guerra* que de cap de les maneres els infants han de lluitar ni servir-los queda fora de l'abast de les capacitats negociadores dels agents en el terreny. Des de la perspectiva dels interessos i dels valors de cada país, la tasca de l'Unicef coneix l'èxit més ràpidament o de forma més lenta.

El que s'ha de dir és que l'Unicef ha de continuar en la seva labor d'insistència en la lluita contra aquestes adversitats i perversitats. És obvi que les diferències d'actituds es fonamenten en els sistemes de valors creats a cada cultura, però hi ha valors als quals no es pot renunciar, que tenen un sentit universal, però que a més són estratègics per al desenvolupament social i per a la supervivència de la humanitat. En veurem més endavant algun exemple.

Quins són els valors de l'Unicef?

Els objectius de l'Unicef expressen els seus valors. Els Fons de les Nacions Unides per a la infància fou creat el 1946 per l'Assemblea General de Nacions Unides per respondre a les necessitats més urgents de la infància a Europa, que, després de la Segona Guerra Mundial, es trobava en una situació precària i sense futur. Després de la destrucció de mig món, va haver-hi l'intent de la reconstrucció d'Europa, i l'ajuda a l'Orient Mitjà i la Xina.

Convé fer referència especial al fet que Europa va poder progressar gràcies, entre d'altres instruments, a l'ajut prestat per a la protecció de la seva infància. Fa més de seixanta anys que es treballa per a tots els infants de tots els països perquè, davant del gran contrast que experimenta la infància segons el lloc i el context del seu naixement, no pateixi cap mena de discriminació, com un primer pas per a la igualtat de la humanitat.

Les cinc prioritats de l'Unicef

Davant les necessitats de la infància, l'Unicef ha establert cinc prioritats en els seus programes d'actuació:

- Educació de les nenes, perquè tots els nens i totes les nenes romanguin a l'escola i rebin una educació de qualitat.
- Desenvolupament integral de la primera infància per assegurar-los el millor començament en la vida.
- Immunització i més. No més morts que es puguin prevenir.
- Lluita contra el VIH/SIDA i satisfacció del dret a saber com prevenir-lo.
- Protecció de les nenes i els nens davant la violència, l'explotació, els maltractaments i la discriminació.

La Convenció dels drets dels infants

La protecció jurídica que atorga la convenció a la infància s'indica en un text anterior, la Declaració dels drets de l'infant, del 20 de novembre de 1959. El 1924 es va redactar la primera Declaració de Ginebra sobre els drets de l'infant i més endavant es va recollir en els textos del Pacte internacional relatiu als drets civils i polítics, així com la dels drets econòmics, socials i culturals.

La Convenció dels drets dels infants, del 20 de novembre de 1989, defensa una sèrie de principis que s'han de seguir en relació amb aquest segment de població. Partint de la base que la concepció d'infància inclou la nostra adolescència, tota persona menor de 18 anys ha de ser tractada d'acord amb el que indica la convenció.

El compromís adquirit en les signatures és, doncs, alt. La manera com es compleix aquest compromís deixa, malauradament, espai perquè l'Unicef i altres organitzacions continuïn sent ens necessaris per assegurar, o almenys proposar, tots els instruments per tal que els infants siguin tractats amb la dignitat i les condicions que es mereixen i que per si mateixos no tenen capacitat ni oportunitat de demanar.

Els valors de les Nacions Unides

Són amplis els aspectes que té en compte la convenció, però prendrem algunes de les idees exposades en el preàmbul com a definició dels valors que defensa.

L'infant ha de créixer en el si d'una família i rebre una educació en l'esperit dels ideals de les Nacions Unides: pau, tolerància, llibertat, igualtat, solidaritat.

En posar per escrit els drets de la infància, s'explicita clarament quins són els valors que s'apliquen a la infància i que es poden considerar com a valors universals. Això ve determinat no solament perquè la convenció és fruit de les Nacions Unides sinó perquè és la convenció que ha estat signada per més països del sistema. Dels 201 que formen part d'aquest organisme, 191 han signat i ratificat aquest text.

Andorra i la Convenció dels drets dels infants

A tall d'anècdota però amb significat, aquesta convenció fou signada justament un 22 de novembre, com el dia de la celebració d'aquesta jornada de la SAC sobre els

valors de la societat andorrana; els coprínceps en van sancionar l'aprovació de la ratificació el 1995.

En aquell moment, Andorra va fer dues declaracions molt significatives. D'una banda deplorava "l'absència de prohibició de la utilització dels infants en els conflictes armats", i de l'altra, expressava "la seva disconformitat amb l'article 38 que permet el reclutament a partir dels 15 anys".

Aquest és podria dir que és un cas de llibre per a Andorra. Un país amb una experiència privilegiada, l'absència de guerra, pot posar-se al servei de la pau i de la defensa de la vida dels infants. Això dóna idea d'una de les posicions amb què pot jugar Andorra en la vida internacional, i així ho ha de fer, per la defensa dels drets i d'aquests valors que s'acorden perfectament amb els ideals de les Nacions Unides esmentats anteriorment, i un conjunt al qual es podria afegir l'eliminació universal de la pena de mort.

Les declaracions es van retirar perquè es van redactar els protocols al Conveni d'acord precisament amb el sentit que Andorra havia portat i que foren signats i ratificats amb molta diligència per aquest país el desembre de 2000.

Els objectius del mil·lenni

Més recentment, el 2000, va tenir lloc la Cimera del mil·lenni a les Nacions Unides, en la qual es van prendre acords –els objectius–, que haurien de portar la humanitat a una vida millor. Dels vuit objectius, l'Unicef assenyalava que sis són relatius a la infància. Fem-ne memòria:

1. Eradicar la pobresa extrema i la fam (infància).
2. Aconseguir l'ensenyament primari universal (infància).
3. Promoure la igualtat entre gèneres i l'autonomia de la dona (infància).
4. Reduir la mortalitat infantil (infància).
5. Millorar la salut materna (infància).
6. Combatre el VIH/SIDA, el paludisme i altres malalties (infància).
7. Garantir la sostenibilitat del medi ambient.
8. Fomentar una associació mundial per al desenvolupament.

En la Declaració del mil·lenni, secció VI, es parla de "protegir els vulnerables", cosa que forma part de la missió de l'Unicef com a protecció contra el maltractament, l'explotació i la violència.

Els valors que es desprenen en aquests documents, com la Convenció per als drets de la infància i la Declaració del mil·lenni, i en estratègies com els objectius del mil·lenni o les cinc prioritats de l'Unicef, ens els creiem. No solament en formen part jurídicament, sinó que resumeixen aquests valors que avui queden per sobre, i molt amunt, de les particularitats locals, de les tendències de les cultures, de les diferències entre les civilitzacions. Ens els hem de creure i els hem de fer nostres.

Són allò que ens uneix, els fonaments sobre els quals es pot negociar i es pot avançar. Del seu desenvolupament depèn que tothom, els que residim aquí o en qualsevol altre lloc, els infants, els adults i els grans, tinguem la possibilitat de viure amb la màxima dignitat.

Que amb tants anys de civilitzacions el conflicte social que exigeix la invenció de la política no hagi estat capaç d'associar les descobertes tecnològiques i els progressos de la ciència amb l'eradicació de la fam, una cosa tan elemental, reitera la necessitat de disposar d'organismes que afavoreixen l'entesa entre els països, que estimulin les relacions dins de la societat civil per aconseguir que els valors conduïxin a un progrés social veritable.

Aquests són els valors per al mil·lenni, els que donaran la possibilitat de relacionar-se, d'ocupar-se de manera solidària els uns dels altres. La solidaritat és el valor estratègic imprescindible, el que permet sobreviure, perquè utilitza els recursos disponibles i els redistribueix. El seu caràcter és universal. Les comunitats només poden funcionar si treballen de manera solidària. Cada cultura, grup o país dona intensitat i aprofundeix en els sectors que considera necessaris, aquesta és justament una de les diferències culturals.

La solidaritat, valor imprescindible

La solidaritat s'instrumentalitza en la cooperació, en la manera d'organitzar les actuacions per aconseguir els objectius desitjats. L'enormitat de les desigualtats ha convertit la cooperació en una altra estratègia de la política i de la societat aplicada com una necessitat també universal. En les agendes dels estats i dels organismes internacionals, la cooperació hi té el seu lloc. Dins de la societat, la proliferació d'organitzacions d'ajuda i de cooperació és el reflex de la inquietud per aconseguir un món menys desequilibrat.

En qualsevol comunitat, la infància aporta aquest sentiment d'esperança que també projecta el futur, que assegura no solament la continuïtat de l'espècie, sinó de la memòria individual i col·lectiva. Emocionalment ens és molt difícil contenir-nos davant del coneixement de les injustícies o de les sevícies que pateix a la infància, de manera que la pedofília i l'abús infantil s'han convertit en delictes que la societat detesta de manera especial.

El sentit de la protecció de la infància ha evolucionat gràcies als esforços que es van afegint al voltant de la convenció i al desenvolupament dels valors atorgats a la necessitat de crear un entorn protector i que la qualitat de la protecció s'orienti al desenvolupament de les potencialitats de l'infant. L'Unicef, des d'aquesta perspectiva, projecta el futur.

A partir d'aquesta conscienciació es deriven progressos jurídics. Des de la Convenció dels drets de l'infant, també el 2000 es va elaborar un protocol contra l'explotació

de la infància, específicament de la pornografia infantil com un pas més endavant per a la protecció universal, que també fou signat i ratificat per Andorra de manera immediata.

El Comitè d'Andorra per l'Unicef

Andorra participa d'aquests valors i és un país col·laborador en el desig de millorar les condicions de vida de la humanitat. Des de l'evidència del treball de les ONG, dels programes de cooperació del Govern, de les aportacions de la ciutadania i de les corporacions fins al compromís de persones que s'involucren en el treball de camp.

En el cas concret de l'Unicef, el Comitè d'Andorra es va crear el 1994. Fou un projecte liderat per Manela Mora i que ha aconseguit, gràcies a la col·laboració de la societat en general i del personal que hi treballa en particular, esdevenir un comitè consolidat en la societat andorrana.

Des del primer moment, el Comitè d'Andorra per l'Unicef treballa, sota el mandat de l'ONU, per promoure la protecció dels drets dels infants, ajudar a satisfer les seves necessitats bàsiques i augmentar les oportunitats que se'ls ofereixen perquè desenvolupin plenament les seves potencialitats. L'activitat del Comitè té dos eixos principals, la recaptació i la difusió dels principis de la Convenció.

La recaptació de fons

Com hem comentat al principi, la inexistència d'aportacions obligatòries fa que una part de l'activitat del comitè local es destini a la recaptació de fons per diverses vies; directament, amb les aportacions dels socis i de benefactors, d'empreses col·laboradores, o bé a partir de campanyes o activitats precises, com ara la venda de regals, i la col·laboració de l'Estat, des del Govern, amb els seus programes de suport als projectes de cooperació.

Des la perspectiva de qualsevol donant, la recaptació de fons es pot interpretar com que toca un dels aspectes més sensibles i alhora molt còmodes. La generositat, quan donem a canvi de res, ens acompanya amb un valor o una condició que apreiem molt, la d'una certa tranquil·litat de poder contribuir, i haver-ho fet, a la millora de les condicions de vida de persones que no disposen de recursos. És una via, un camí molt interessant i que agraïm de fer a través dels mecanismes al nostre abast, però que mereix més consideracions.

En la política mundial, la solució estructural per eradicar el que podria ser considerat com el primer dels problemes estructurals, la fam, no s'ha trobat. Els organismes, les institucions, els poders polítics i els poders fàctics continuen més ocupats a resoldre els equilibris i les maniobres en el poder que a crear les condicions i fer el seguiment per posar fi a la precarietat d'una necessitat elemental. La prioritització de les polítiques ens indiquen els valors, però l'Unicef no entra mai en política.

Justament per coordinar aquests esforços, es va crear la Plataforma d'ONG humanitàries, que aplega set entitats per respondre a les crides d'emergència internacionals. Des del 1994 fins avui s'han aconseguit pràcticament 720.000 euros, que s'han enviat amb aquest concepte. Només per fer-ne memòria, el Níger, el Pakistan, Darfur i Bangla Desh han rebut trameses de les aportacions andorranes.

De la seva banda, el Comitè d'Andorra, en el curs de la seva existència, des del 1994 fins al 2007 ha contribuït amb 4.627.716 euros per al progrés de la infància, en un augment sostingut dels recursos amb els quals la societat andorrana, des de diversos actors, contribueix a la millora de l'estat de la infància. Aquesta xifra és prou indicativa de quina és la consideració atorgada per part de tots els col·laboradors d'Andorra que, des de cada persona particular, les empreses fins a les institucions, escullen la seva participació a l'Unicef, i de fet són les que marquen l'activitat de cooperació del país. Amb aquestes actituds solidàries, la salut, l'educació i la igualtat poden fer-se reals per a alguns infants al món i, per què no, servir de referència.

La difusió dels principis de la Convenció

Per construir el futur és necessari disposar d'un projecte en el qual aparegui alguna cosa més que les possibilitats de desenvolupament econòmic. La celebració d'aquesta jornada és un reflex del caràcter humanístic, que abraça tant els sentiments, les emocions, com les capacitats d'inventiva i les relacions que mantenim dins de cada comunitat.

En aquest gran marc s'inclou una altra de les activitats del Comitè, la difusió dels principis de l'Unicef i també de la Convenció dels drets de l'infant. L'Unicef, com tots aquests organismes i agències, està en un procés permanent d'identificació de les problemàtiques. Una jornada com del Dia mundial de la salut permet advertir, com fou el cas del 2008, que el canvi climàtic té conseqüències greus sobre la salut, sobretot de la infància. Recordava també que el 36% dels infants, referint-se al 2006, no arriba a tenir el pes que caldria per al seu creixement adequat.

I el comunicat insistia sobre un tema fonamental: "cal escoltar les opinions de les dones i dels infants i avaluar les seves necessitats com a part de la resposta internacional als possibles canvis en el medi ambient."

Escoltar, donar la veu, és un fonament social, que podríem considerar com a prioritari, la comunicació, el saber els uns dels altres i que tothom tingui accés a l'expressió.

Potser encara és interessant reprendre la veu dels infants dins del marc de la sessió especial de la infància del 2002, que expressaven amb seriositat institucional els seus sentiments en una declaració en la qual asseguraven que els infants del món no són una font de problemes sinó de recursos, no són una despesa, sinó una inversió. Prometien que quan fossin adults defensarien els drets de la infància. Es presentaven com a víctimes de l'explotació, l'abús i la violència, demanaven el diàleg i no la guerra,

demanaven serveis de salut i l'eradicació del VIH/SIDA, la protecció del medi ambient, posar fi a la pobresa, una educació activa, la participació en la societat.

A Andorra s'ha desenvolupat la participació dels infants i dels joves en un programa específic que té diversos vessants, des d'un programa de ràdio fins a iniciatives portades directament pels joves sobre les qüestions del món del seu interès. Els infants i joves que s'han beneficiat d'aquest tipus de projectes juntament amb els desenvolupats amb altres institucions es calcula en uns 17.000.

Tornant a les xifres, la situació sens dubte ens ha de fer pensar. El 2008, en l'estudi anual de l'Unicef sobre la situació de la infància, observen una millora: "per primera vegada el nombre d'infants morts abans dels 5 anys havia disminuït i se situava per sota dels 10 milions el 2006".

Veiem ara altres dades optimistes extretes del comunicat sobre el progrés de la infància del 2007:

Supervivència

- Entre el 1990 i el 2004, més de 1.200 milions de persones van tenir accés a l'aigua potable.

- Entre el 1996 i el 2000, en set països de l'Àfrica subsahariana es va produir un augment d'un 20% en la lactància materna, un hàbit que té el potencial d'evitar el 13% de totes les morts de menors de 5 anys.

- Els països afectats pel paludisme han augmentat la utilització de mosquiteres tractades amb insecticides per als infants, i molts han triplicat la cobertura des del 2000.

- L'accés als medicaments antiretrovirals, que redueixen el risc de transmissió del VIH i la sida de les mares als fills, va passar del 7% a l'11% entre el 2004 i el 2005. L'accés al tractament antiretroviral per als infants també es va incrementar a gran part del món.

- El nombre de nens que van rebre les dues dosis recomanades de suplement de vitamina A es va quadruplicar entre el 2000 i el 2005.

Educació, igualtat entre els gèneres i protecció de la infància

- Reducció d'un 20% d'infants en edat escolar primària sense escolaritzar entre el 2002 i el 2006.

- La diferència de gènere a l'escola primària i secundària és cada vegada menor, i les dos terceres parts dels països del món van aconseguir la paritat en l'educació primària el 2005.

- La pràctica nociva de la mutilació/escissió genital femenina ha baixat els darrers quinze anys, i el matrimoni infantil és cada vegada menys freqüent.

S'ha de parlar de millores perquè aquest és l'objectiu principal, canviar la fortuna

dels infants, perquè hi ha avenços, i costa molt d'arribar-hi, però també perquè és l'única manera d'alegrar una situació que continua, i que continuarà, sent dramàtica, tal com ho demostren les grans xifres:

- 143 milions de nens i nenes menors de 5 anys segueixen patint a causa de la desnutrició.

- A l'Àfrica subsahariana, 1 de cada 22 dones embarassades té possibilitats de morir, en comparació d'1 de cada 8.000 als països industrialitzats.

- La manca de sanejament bàsic, juntament amb la higiene deficient i la manca d'aigua potable, continuen contribuint a causar la mort de més d'1,5 milions de nens i nenes per malalties diarreïques cada any.

- En molts països les noves infeccions per VIH/SIDA s'estan concentrant sobretot en els joves, que representen un 40% dels 4,3 milions de noves infeccions per VIH que es van donar el 2006. No obstant això, aquest grup vulnerable segueix estant mancat d'un coneixement precís sobre el VIH i la seva prevenció.

El Comitè informa regularment la societat andorrana sobre les dades de les Nacions Unides. La cooperació global és una necessitat, i Andorra no pot, ni vol, eludir-la. Tanmateix, en l'opinió pública es poden generar dubtes. L'acord sobre la prioritat de la infància i de donar-li les millors condicions de vida no es discuteix. En canvi, més d'una persona es pregunta si no és millor primer arreglar la casa pròpia i després ja arreglar la dels altres.

El debat queda tancat si recordem les xifres que acabem de llegir, en què se'ns fa palès que un plantejament d'aquest tipus oblida l'estat permanent d'emergència de molta gent i que les condicions de vida i les possibilitats són totalment diferents en un país com el nostre i en aquest món, en el qual el llindar de la pobresa se situa en 1 euro per dia de renda i l'accés als serveis pateix retardaments i límits espectaculars.

Per a l'opinió pública però també per a les mateixes agències de col·laboració és fonamental que els diners es duguin a bon port, responguin a les demandes i a les expectatives creades. La desconfiança en la destinació adequada dels fons hauria de poder ser abolida i per aquest motiu hi ha controls i auditories. S'ha d'assenyalar el contrari: la confiança com un valor que se sosté en la seriositat i en la responsabilitat de totes les parts en el moment d'impulsar un projecte.

Formacions realitzades

La difusió dels criteris per a la protecció de la infància és una tasca que es du a terme directament des del Comitè o amb la col·laboració d'experts en la matèria. Diversos col·lectius han seguit sessions informatives i formatives. Els professionals de l'educació han incorporat treballs sobre la Convenció que han repercutit en els escolars.

Els professionals del lleure, de l'alimentació o de la salut han participat també en sessions específiques. En l'àmbit parlamentari també s'han organitzat reunions amb experts sobre diverses matèries.

Els drets de la infància han assolit també el grau universitari. S'ha realitzat un curs de postgrau adreçat a professionals i interessats en aquesta matèria impartit per diversos experts, del qual s'efectuarà una segona edició el primer semestre de 2009.

Amb aquestes iniciatives es procura un treball intern, que actuï sobre la infància i la joventut d'aquí, per vetllar pel compliment del conveni, detectar problemàtiques i des d'una actitud crítica i constructiva cooperar amb les autoritats i institucions per complir els compromisos contrets.

En aquesta línia i com a eines més recents, s'ha col·laborat estretament amb el Govern d'Andorra en el seguiment de la ratificació de la Convenció dels drets dels infants i l'elaboració del Pla nacional d'acció per a la infància (PNAI) i del Pla nacional d'acció social (PNAS). Ha promogut la signatura dels protocols opcionals de la Convenció dels drets dels infants i el d'*Una parròquia apropiada pels infants* amb els comuns. La política a Andorra aplicada a les institucions ha facilitat l'assumpció dels valors de respecte i suport a la infància.

Els projectes fora d'Andorra

Com s'ha indicat posteriorment, des de la seva creació el 1994, Andorra ha contribuït a finançar diversos projectes a Albània, Cuba, Hondures, el Nepal, Djibouti, Bòsnia i Hercegovina, Mauritània, el Camerun i la República Democràtica del Congo.

D'aquests projectes, i en referir-nos als valors, seria interessant destacar-ne els següents:

Bòsnia i Hercegovina (2004-2006)

Sufragat totalment per Andorra, el projecte educatiu *Fonaments de la democràcia* fou un projecte multiplicador. La fàbrica de complexitats dels Balcans, en un país destruït per una guerra sanguinària, l'afany i la lluita per remuntar les adversitats animaven totes les comunitats a superar-se i a trobar els recursos morals i materials per donar suport a totes les víctimes.

Davant les dones violades i mares forçoses que tenien el suport de professionals que s'hi implicaven personalment per crear una nova comunitat; davant de l'esforç dels mestres per aconseguir noves oportunitats per als infants amb problemes d'aprenentatge; davant dels educadors convençuts que si no s'ensenya la democràcia des de petits no s'evitaran nous conflictes, escollir el projecte de què Andorra es podia fer càrrec amb els seus recursos no va crear l'*embarras du choix*, sinó una altra mena d'*embarras*, en comprovar l'ambivalència humana per destruir i per crear.

L'entorn de Bòsnia és l'entorn que coneixem, l'europeu. La globalització de les

modes i de les ganes de viure unifiquen la imatge dels joves i dels adults. Donar suport en aquell entorn era aconseguir aquell efecte multiplicador intergeneracional en un projecte per ensenyar i incorporar a la conducta quotidiana els principis de la democràcia en els infants i constituir un cos de professionals experts que en formaven d'altres.

La lliçó bosniana era a llarg termini. És un afer nostre, venien a dir, només nosaltres ho podem solucionar i tenim la responsabilitat de fer-ho; el que demanem és l'oportunitat de dedicar-nos-hi. Les dones són les que ho tiraven tot endavant.

Mauritània 2004-2008

En aquest país africà, el projecte, sufragat també per Andorra amb aportacions monetàries i de material, es va trobar en un entorn en què calia negociar en diverses bandes, escoles alcoràniques incloses, per millorar les condicions de vida en un lloc dotat d'escassos recursos naturals. L'alfabetització de les dones, que van aprendre a llegir, a escriure i a comptar, els va obrir un nou horitzó i les capacitats per ser autònomes i creatives en el seu treball.

El *Projecte de desenvolupament comunitari integral a les Moughataas d'Ouad Naga i Boghé* havia de durar dos anys, però s'ha prorrogat fins al 2008 transformat com a *Projecte de desenvolupament integral de la petita infància, promoció i participació de les dones i nenes més desfavorides de Mauritània*. La capacitat organitzativa dels joves de Mauritània era manifesta. El canvi aportat per un cafè internet va ser radical.

El projecte, com tots els que desenvolupen les capacitats personals, era multiplicador, fonamentat en el reforç de la capacitat de desenvolupament personal, tant dels joves com de les dones. Els seus efectes sobre la comunitat foren, segons els testimonis dels agents de l'Unicef en el terreny, sensacionals. En el seu criteri, la nostra percepció quasi no es pot fer la idea de l'abast de la introducció d'un element com un ordinador i d'Internet.

La República Democràtica del Congo - Brazzaville. 2006-2011

Gràcies a la col·laboració de moltes persones, entitats i institucions, Andorra pot participar plenament en dos projectes de l'Àfrica subsahariana. Un al Camerun, *Projecte integral de lluita contra el VIH/SIDA i de suport psicosocial per als infants orfes i altres infants vulnerables del Camerun*, i l'altre a la República Democràtica del Congo, *Projecte de prevenció del VIH-SIDA entre la població pigmea del Congo*. Tots dos s'inserien en la campanya de les Nacions Unides *Tots units pels infants, tots units contra la sida*.

Aquest projecte, després de la visita d'una delegació de la junta del Comitè sobre el terreny, el 2007, es va convertir en *Millorar l'accés als serveis socials bàsics i prevenció del VIH/SIDA entre les comunitats autòctones de la República Democràtica del*

Congo. És a dir, es va convertir en un projecte de conjunt de la societat. En aquesta visita sobre el terreny es va constatar la necessitat de lluitar contra la sida, però també que en realitat la comunitat autòctona del Congo havia patit una desestructuració social intensíssima que calia recuperar.

Un sentit de la solidaritat interna perdut en un espai remot i sotmès al domini d'altres ètnies havia accentuat les dificultats per a la supervivència dels grups autòctons.

Valors per al mil·lenni?

En haver revisat les accions, de quins valors hem parlat? Dels universals, dels que fan possible que les persones puguin créixer físicament i intel·lectualment, que estimulen la comunitat a relacionar-se i a ser positiva, que ajuden a identificar i solucionar els conflictes, que atorguen llibertat i recursos i que protegeixen els més vulnerables.

Com deia Hermann Broch, hi ha valors oberts i valors tancats. Els tancats són immutables, els oberts estan en permanent mutació i adaptació. La solidaritat seria un valor obert, que es va desenvolupant amb un estil propi en cada comunitat cultural. Si no hi és, la comunitat no funciona i pot arribar a desaparèixer. A mitjan segle xx, amb la creació de les Nacions Unides, de tot el seu sistema i de la Declaració universal dels drets humans, es va aconseguir una meta inaudita, la unitat al voltant d'uns principis compartits per totes les cultures. I això mateix passa amb la Convenció dels drets dels infants.

És cert que la globalització influeix en conductes i amb nous hàbits que han fet el món més petit. Malgrat això, moltes persones queden ben lluny d'aquests circuits, no per falta d'informació sinó perquè no se'ls faciliten els conceptes i les oportunitats de la societat en xarxa, de la societat del coneixement, de l'accés a la salut i a l'educació.

De la nostra part podem contribuir que no passi, evitant sobretot les temptacions paternalistes, la creença en una puresa primigènia i oblidant el mite del *bon salvatge*. És l'aplicació dels valors universals de respecte i d'igualtat el que s'ha de promoure, almenys els aspectes bàsics i elementals. El treball de cooperació és un estímul per a la reflexió i per trobar noves solucions al conflicte social.

En el cas d'Andorra, la inserció dins de la societat dels valors de protecció a la infància queda fora de dubte i per això és un dels països que contribueix més a aquests tipus de projecte en relació amb el nombre d'habitants. Segurament, és un país en el qual encara es pot mostrar la capacitat d'emocionar-se, que sent empatia i que manté la confiança en el treball de camp de les ONG i de les agències internacionals.

No se sap com serà el futur. La futurologia és una ciència del tot inexacta. Ara bé, la necessitat de tota comunitat és la de pensar en l'esdevenidor. Davant de les dificultats de les prediccions, és imprescindible projectar el que volem, que és un món més just. Cal exigir-lo als poders públics. Un desenvolupament saludable, una educació, una noció sobre la igualtat són els elements imprescindibles per a qualsevol.

L'evidència que tots els infants són persones i que als països rics no ho són més que

als que tenen pocs recursos s'oblida sovint. En realitat, si es pretén de debò arribar a un canvi social que permeti unes millors condicions de vida per a tothom, l'estratègia provada és situar els infants com a centre de la política, com a condició prioritària a l'hora de dissenyar les actuacions.

Porta, almenys, tres beneficis. És pot aplicar tant localment com globalment, és una tècnica que facilita complir amb allò que proclamen els infants, són el present, i finalment el pentinat amb aquest criteri elimina moltes pràctiques nocives. És acceptable l'alta mortalitat infantil en països pobres? És acceptable que no hi hagi medicaments a l'abast? És acceptable l'abús i la violació dels infants i de les nenes en particular? O que s'hagin de prostituir per sobreviure?

La nostra reacció és dir que no. Tanmateix, Zygmunt Bauman diu que la solidaritat humana és la primera baixa de què pot vanagloriar-se el mercat de consum. El projecte global de l'Unicef, com el d'organitzacions humanitàries, en el nostre criteri va en sentit contrari.

Creure en la injustícia és el primer exercici de solidaritat, i demana actituds fermes. Per això s'ha d'agrair la participació de la societat andorrana en els projectes de cooperació, l'interès creixent per aquests temes i que s'hagi considerat en el programa d'aquesta jornada.

Elisenda Vives i Balmaña,
*doctora en història i responsable de comunicació
i educació de la junta directiva de l'Unicef Andorra*